

τῆς φυσικῆς, τῆς ἀστρονομίας καὶ λοιπῶν ἄλλων μαθημάτων. Καταρτισθεὶς δὲ ἄριστα ἐν αὐτοῖς παρέδιδεν αὐτὰ ἐν τῇ κατηχητικῇ σχολῇ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς ἣν ἤρξαντο φοιτῶντες πολλοί, ἐν οἷς καὶ χριστιανοὶ αἰρετικοὶ καὶ ἐθνικοὶ, διδασκόμενοι ὑπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰ θρησκευτικά, ἀλλὰ καὶ τὰ φιλολογικά, φιλοσοφικά, μαθηματικά καὶ καθόλου πάντα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα. Περὶ τούτων μαρτυροῦσιν οἱ ἀκόλουθοι: Ὁ Εὐσέβιος λέγει: «Μυρίοι δὲ τε τῶν αἰρετικῶν, φιλοσόφων τε τῶν μάλιστα ἐπιφανῶν οὐκ ὀλίγοι διὰ σπουδῆς αὐτῷ προσεῖχον, μονονουχὶ πρὸς τοῖς θείοις καὶ τὰ τῆς ἔξωθεν φιλοσοφίας πρὸς αὐτοῦ παιδευόμενοι. Εἰσῆγέ τε γὰρ ὅσους εὐφυῶς ἔχοντας ἑώρα καὶ ἐπὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα, γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ τὰ ἄλλα προπαιδεύματα παραδιδούς, εἰς τε τὰς αἰρέσεις, τὰς παρὰ τοῖς φιλοσόφοις προάγων καὶ τὰ παρὰ τούτοις συγγράμματα διηγούμενος, ὑπομνηματιζόμενός τε καὶ θεωρῶν εἰς ἕκαστα, ὥστε μέγαν καὶ παρ' αὐτοῖς Ἑλλησι φιλόσοφον τὸν ἄνδρα κηρύττεσθαι. Πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ιδιωτικωτέρων ἐνήγεν ἐπὶ τὰ ἐγκύκλια γράμματα, οὐ μικρὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι φάσκων ἐξ ἐκείνων ἐπιτηδειότατα εἰς τὴν τῶν θείων Γραφῶν θεωρίαν τε καὶ παρασκευήν. Ὅθεν μάλιστα καὶ ἑαυτῷ ἀναγκαίαν ἠγήσατο τὴν περὶ τὰ κοσμικὰ καὶ φιλόσοφα μαθήματα ἄσκησιν». (1) Ὁ Ἱερώνυμος ἀναφέρει περίπου τὰ αὐτά: «Dialecticam quoque et geometriam et arithmeti- cam, musicam, grammaticam et rhetoricam, omniumque philosophorum sectas ita dedicavit, ut studiosos quoque saecularium litterarum sectatores haberet, et interpretaretur eis quotidie, concursusque ad eum miri fierent quos ille propterea recipiebat, ut sub occasione saecularis litteraturae in fide Christi eos institueret». (2) Ἐπί-

(1) Αὐτόθι στ'. 18.

(2) Ἱερώνυμος de vir illust c. 54. Ὅτι δὲ ὁ Ὠριγένης ἦν κάτοχος τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τῆς φυσικῆς, τῆς ἀστρονομίας, τῆς ἀστρολογίας καὶ γνώστης τῶν περὶ τούτων πραγματευσαμένων, δῆλον ἐκ τῶν συγγραμμάτων του. Οὕτω λ. χ. ὁμιλῶν περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ μαρ-

σης Γρηγόριος ὁ θαυματουργός, ὁ μαθητὴς τοῦ Ὀριγένους, ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ὀριγένης ἐδίδαξε πάντατὰ ἐγκύκλια μαθήματα (1).

Εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐφοίτων καὶ Ἰουδαῖοι, ὧν κυρίως ἔνεκα ὁ Ὀριγένης σπουδάσας τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν ἐπεχείρησεν, ὡς ὀψόμεθα, τὴν ἀναθεώρησιν τῆς μεταφράσεως τῶν Ο΄. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἰδὼν, ὅτι πλῆθος ἀπὸ πρωίας μέχρι ἑσπέρας προσερχόμενον εἰς τὴν σχολὴν δὲν συνεχώρει αὐτῷ οὐδὲ ν' ἀναπνεύσῃ, ἠναγκάσθη νὰ διαιρέσῃ αὐτὴν εἰς δύο τάξεις, εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχαρίων καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν προκεχωρηκότων, ἀναθεῖς τὴν μὲν μίαν εἰς τὸν Ἡρακλᾶν, ἀνδρᾶ λογιώτατον καὶ οὐχὶ ἄμοιρον φιλοσοφίας, τὴν δ' ἑτέραν, τὴν τάξιν τῶν προκεχωρηκότων, φυλάξας αὐτὸς ὁ ἴδιος. (2) Ἐνεκα δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης ὁ Ὀριγένης ἀνακουφισθεὶς ὀλίγον ἀπεφάσισε βα-

γαρίτου (ὄρα Ὀριγ. εἰς τὸν Ματθ. τόμ. 10 σελ. 848 ἔκδ. Migne) λέγει «Εὐρομέν οὖν παρὰ τοῖς περὶ λίθων πραγματευσαμένοις περὶ τῆς φύσεως τοῦ μαργαρίτου ταῦτα, ὅτι τῶν μαργαριτῶν οἱ μὲν εἰσι χερσαῖοι, οἱ δὲ θαλάττιοι· καὶ οἱ μὲν χερσαῖοι παρ' Ἰνδοῖς μόνοις γίνονται, πρέποντες σφραγῖσι καὶ σφενδόναις καὶ ὄρμοις· οἱ δὲ θαλάττιοι, οἱ μὲν διαφέροντες παρὰ τοῖς αὐτοῖς Ἰνδοῖς εὐρίσκονται, οἵτινές εἰσι καὶ ἄριστοι, ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ γινόμενοι. Δευτερεύουσι δὲ ὡς ἐν μαργαρίταις οἱ ἐκ τοῦ κατὰ Βρεττανίαν Ὠκεανοῦ λαμβανόμενοι· τρίτοι δὲ καὶ ἀπολειπόμενοι οὐ μόνον τῶν πρώτων, ἀλλὰ καὶ τῶν δευτέρων, οἱ κατὰ Βόσπορον περὶ τὴν Σκυθίαν εὐρισκόμενοι. . . . » Ἐν ἄλλῳ δὲ χωρίῳ λέγει. «Καὶ τάχα ὡσπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων ἐστὶ τισὶ πρὸς τινα φυσικὴ ὀλκὴ, ὡς τῇ μαγνησίᾳ λίθῳ πρὸς σίδηρον καὶ τῷ καλουμένῳ νάφθα πρὸς πῦρ, οὕτω τῇ τοιαύτῃ πίστει πρὸς θεῖαν δύναμιν» (Αὐτόθι σελ. 884). Ἀλαχοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ κατόπτρου (Ὀριγ. εἰς Ἰωάννην τόμ. 13 σελ. 429), περὶ ἀστρονομίας καὶ ἀστρολογίας (Ὀριγ. εἰς τὴν Γένεσιν σελ. 77).

(1) Ὅρα πικνηγυρικὸν λόγον Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ εἰς τὸν Ὀριγένην.

(2) Εὐσέβ. ἐκκλ. ἱστορ. στ'. 15.

θύττερον νὰ σπουδάσῃ τὰ φιλοσοφικὰ δόγματα· διὸ μετέβαινεν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου Ἀμμωνίου Σάκκα, παρ' ᾧ πρότερον εἶχε μαθητεύσει καὶ ὁ συνάδελφος αὐτοῦ Ἡρακλᾶς. (1) Οὕτω δ' ὁ Ὠριγένης διὰ μεγάλων κοσμούμενος γνώσεων προσείλκυεν εἰς τὸν χριστιανισμόν πολλοὺς φοιτῶντας εἰς τὴν σχολὴν αὐτοῦ ἔθνικούς, Ἰουδαίους καὶ αἵρετικούς, ἐν οἷς καταριθμεῖται καὶ τις Ἀμβρόσιος, ὁπαδὸς τῆς αἵρέσεως τοῦ Οὐαλεντίνου, πλουσιώτατος ἀνὴρ, ὅστις διὰ τοῦ πλούτου του συνετέλεσε νὰ ἐκδοθῶσι τὰ συγγράμματα τοῦ Ὠριγένους. (2)

Τῆς δὲ περὶ τὸν Ὠριγένην φήμης πανταχόσε βοωμένης, ἄλλοι μὲν ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, ἄλλοι δὲ προσεκάλουν αὐτόν, ἐπιθυμοῦντες νὰ γνωρίσωσι τὸν ἄνδρα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ νὰ λάβωσι πείραν τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ. ἄρχων τις τῆς Ἀραβίας ἀποστείλας στρατιωτικόν τινα μετ' ἐπιστολῶν εἰς τὸν Δημήτριον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας καὶ εἰς τὸν τότε τῆς Αἰγύπτου ἑπαρχον παρεκάλει αὐτούς νὰ πέμψωσι μετὰ πάσης σπουδῆς τὸν Ὠριγένην, ἐπιθυμῶν νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ. Εἰς τὴν πρόσκλησιν δὲ ταύτην ὑπακούσας ὁ Ὠριγένης ἀπέρχεται εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐν ἧ οὐ πολὺν διατρίψας χρόνον ἐπανέρχεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα ἤρξατο πάλιν τοῦ διδασκαλικοῦ καὶ κατηχητικοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ. (3)

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ὁ Ὠριγένης ἠναγκάσθη τὸ 216 μ. Χρ. νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Παλαιστίνην, διότι ὁ αὐτοκράτωρ Καρακάλλας ἐκίνησε μεγάλας ταραχὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ μέγαν φόνον καὶ βλάβην εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐπήνεγκε, καθόσον οἱ Ἀλεξανδρεῖς φύσει φιλοσκώμμονες ἐχλεύαζον τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον, διότι ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του καὶ περιέπαιζον, ὅτι μικρὸς ὢν ἐμίμειτο Ἀλέξανδρον καὶ Ἀχιλλέα, τοὺς γενναιοτάτους καὶ μεγίστους ἥρωας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος ὁ αὐ-

(1) Αὐτόθι στ'. 19.

(2) Αὐτόθι στ'. 18.

(3) Αὐτόθι στ'. 19.

τοκράτωρ διέτριβεν ἐν Ῥώμῃ, ἔμαθε τὴν χλεύην τῶν Ἀλεξανδρέων, δι' ἣν ἐπέρχεται ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτῶν μετὰ πολλοῦ στρατοῦ καὶ ἐπιφέρει αὐτῇ φοβεράς καταστροφάς. Οὕτω δὲ ἀναφέρει ὁ Ἡρωδιανός· «ὡς δὲ εἰσήλασεν (ὁ Ἀντωνῖνος Καρακάλλας) εἰς τὴν πόλιν (Ἀλεξάνδρειαν) σὺν παντὶ τῷ στρατῷ, πρῶτον μὲν εἰς τὸν νεῶν ἀνεληθῶν πολλὰς ἐκατόμβας κατέθυσσε λιβάνῳ τε τοὺς βωμούς ἐσώρευσεν, ἐκείθεν δ' ἐλθὼν εἰς τὸ Ἀλεξάνδρου μνημα, τὴν τε χλαμύδα ἣν ἔφερον ἀλουργῆ δακτυλίους τε οὓς εἶχε λίθων τιμίων, ζωστήρας τε καὶ εἴ τι πολυτελές ἔφερε, περιελὼν ἑαυτοῦ ἐπέθηκε τῇ ἐκείνου σορῷ. Ἄ δὲ ὄρων ὁ δῆμος ὑπερέχαιρε, παννυχίζων τε καὶ ἐορτάζων, οὐκ εἰδὼς τὴν τοῦ βασιλέως λανθάνουσαν γνώμην· ταῦτα γὰρ πάντα ἐκεῖνος ὑπεκρίνατο βουλόμενος τὸ πλῆθος αὐτῶν διαφθεῖραι. Ἡ δ' αἰτία τοῦ λανθάνοντος μίσους τοιάδε τις ἦν· ἀπηγγέλλετο αὐτῷ διατρίβοντι ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἔτι, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ περιόντος καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου φόνον, ὅτι ἄρα εἶεν πολλὰ εἰς αὐτὸν ἀποσκώψαντες. Περύκασι δὲ πῶς εἶνε φιλοσκώμμονες καὶ λέγειν εὐστόχως ὑπογραφάς ἢ παιδιάς, ἀπορριπτοῦντες εἰς τοὺς ὑπερέχοντας πολλὰ χαρίεντα μὲν αὐτοῖς δοκοῦντα, λυπηρὰ δὲ τοῖς σκωφθεῖσι· τῶν γὰρ τοιούτων κνίζει μάλιστα ὅσα ἐλέγχει τῶν ἀμαρτημάτων τὴν ἀλήθειαν. Πολλὰ τοίνυν ἐκείνων αὐτὸν σκωψάντων εἰς τε τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεσιν, καὶ τὴν πρεσβῦτιν Ἰοκάστην καλούντων, ἐκείνον δὲ χλευαζόντων, ὅτι δὴ ἱμικρὸς ὢν Ἀλέξανδρον καὶ Ἀχιλλέα γενναιοτάτους καὶ μεγίστους ἔρωας ἐμιμεῖτο, τοιαῦτά τινα παίζειν αὐτῷ δοκούντων, ὀλέθρια καὶ ἐπίβουλα κατ' αὐτῶν σκέψασθαι τὸν Ἀντωνῖνον ἠνάγκασαν, φύσει ὄντα ὀργίλον καὶ φονικόν. . . . Τοσοῦτος δὲ ἐγένετο φόνος ὡς ρείθροις αἵματος διὰ τοῦ πεδίου τὰς τε ἐκβολὰς τοῦ Νείλου μεγίστας οὔσας τὸν τε περὶ τὴν πόλιν αἰγιαλὸν πάντα φοινηχθῆναι. Τοιαῦτα δὲ ἐργασάμενος τὴν πόλιν καὶ ἀπάρας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφίκετο».⁽¹⁾

(1) Ἡρωδιανός ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτοῦ βιβλ. Δ'. 8. 9. ἐκδ.

Ἔνεκα δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου ὄν κυρίως κατὰ τῶν χριστιανῶν ἔστρεφον οἱ ἐθνικοὶ στρατιῶται, ὁ Ὀριγένης ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος «ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην» (1) καὶ νὰ καταφύγῃ πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ φίλους του, ἤτοι πρὸς Ἀλέξανδρον, τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων καὶ Θεοκτιστον τὸν ἐπίσκοπον Καισαρείας, οἵτινες μετὰ χαρᾶς ὑπεδέξαντο αὐτὸν καὶ παρεκάλεσαν, καίπερ λαϊκόν, νὰ ὁμιλῇ ἐπ' ἐκκλησίας, ἕπερ ὁ Ὀριγένης προθύμως ἐποίει. Ἀμα δὲ μαθὼν τοῦτο Δημήτριος, ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς εἰρημένους ἐπισκόπους, δι' ὧν ἐπιπλήττει αὐτούς, ὅτι συνεχώρησαν τῷ Ὀριγένει, λαϊκῶ ὄντι, νὰ ὁμιλῇ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ μάλιστα ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν. Πρὸς τὰ γράμματα τοῦ Δημητρίου οἱ ἐπίσκοποι ἀποκρινόμενοι ἔλεγον, ὅτι ἔθος εἶνε οὐ μόνον παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις, νὰ ὁμιλῶσι λαϊκοὶ ἐπ' ἐκκλησίας, δυνάμενοι νὰ ὠφελῶσι τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἐμνημόνευσαν καὶ τινῶν ὀνομάτων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐπέτρεψαν λαϊκοῖς νὰ κηρύττωσιν ἐπ' ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῇ ἀπαντήσει δὲ ταύτῃ χολωθεὶς ὁ Δημήτριος ἔπεμψε διὰ τῶν ἑαυτοῦ διακόνων γράμματα πρὸς τὸν Ὀριγένην, ἀνακαλῶν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Οὗτος δὲ λαβὼν ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς

Bekker Lips. 1855. Ἐπίσης ὁ Aelius Spartianus εἰς τὸν Antonin. Caracall. lib. VI. cap. 6 λέγει· «Dato praeterea signo militibus ut hospites suos occiderent, magnam caedam Alexandriae fecit». Τοῦτον τὸν φόρον καλεῖ ὁ Εὐσέβιος ἐκκλ. ιστορ. στ'. 19. πόλεμον τοῦ Καρακάλλα λέγων· «χρόνου δὲ μεταξὺ διαγενομένου, οὐ σμικροῦ κατὰ τὴν πόλιν ἀναρριπισθέντος πολέμου, ὑπεξελθὼν (ὁ Ὀριγένης) τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ μηδὲ τὰς κατ' Αἴγυπτον διατριβὰς ἀσφαλεῖς ἑαυτῷ ἡγούμενος, ἐλθὼν ἐπὶ Παλαιστίνης ἐν Καισαρείᾳ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο».

(1) Ματθ. Γ'. 23.

τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἐξηκολούθει διδάσκων ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ αὐτῆς. Ἔνεκα δὲ τοῦ συμβάντος τούτου ὁ Δημήτριος ἐφέρετο ψυχρῶς πρὸς τὸν Ὠριγένην, ἐκ φθόνου κινούμενος, διότι ἔβλεπε τὰς μεγίστας τιμὰς, ἃς ἐπίσκοποι ἐπὶ ξένης χώρας ἐπεδαφιλεύοντο αὐτῷ. (1) Φαίνεται δέ, ὅτι ἡ ψυχρότης τοῦ Δημητρίου ἐπετάθη, ὅτε εἶδεν, ὅτι ἡ εὐλαβῆς μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Σεβήρου Μαμμαία προσεκάλεσε τὸν Ὠριγένην μετὰ μεγάλης στρατιωτικῆς συνοδείας εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἔνθα αὐτὴ τὰ 218 ἢ 219 διέτριβεν. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ μείνας χρόνον τινὰ παρ' αὐτῇ ὠμίλησε πλεῖστα ὅσα περὶ τῆς δόξης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μεθ' ἧς ἔσπευδεν ἐπὶ τὸ διδασκαλικὸν ἔργον αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. (2)

Ὅτε δὲ περὶ τὸ ἔτος 230 ὁ Ποντιανὸς ἦν ἐπίσκοπος Ῥώμης καὶ ὁ Ζεβῖνος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ὁ Ὠριγένης μεσηλιξ ὢν μετέβαινε διὰ τῆς Παλαιστίνης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔνεκα ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἃς προεκάλουν αἰρετικοί, ταρασσόντες τὰς ἐκκλησίας αὐτῆς. Σκοπὸς δὲ τῆς μεταβάσεως ταύτης ἦν, ὡς φαίνεται, νὰ προσελκύσῃ τοὺς αἰρετικούς τούτους εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἀλλ' ὁ Ὠριγένης διερχόμενος διὰ τῆς Παλαιστίνης ἔλαβε τὴν χειροτονίαν τοῦ πρεσβυτέρου ἐν τῇ Καισαρείᾳ αὐτῆς παρὰ τῶν ἐπισκόπων Ἀλεξάνδρου καὶ Θεοκτίστου, μεθ' ἧς ἀφίκετο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἴδου δὲ πῶς διηγοῦνται ταῦτα ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος, δύο ἀρχαιόταται ἀθηντικαὶ πηγαὶ περὶ τοῦ βίου τοῦ Ὠριγένους. Καὶ ὁ μὲν Εὐσέβιος λέγει· «τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων Οὐρβανὸν ἐπισκοπεύσαντα τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ὀκτῶ διαδέχεται Ποντιανός, τῆς δ' Ἀντιοχείων μετὰ Φιλητὸν Ζεβῖνος. Καθ' οὓς Ὠριγένης ἐπειγούσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἔνεκα

(1) Εὐσέβ. ἐκκλ. ἱστορ. στ'. 19.

(2) Αὐτόθι στ'. 21.

πραγμάτων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στειλάμενος τὴν διὰ Παλαιστίνης πρεσβυτερίου χειροθεσίαν ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τῶν τῆδε ἐπισκόπων ἀναλαμβάνει»⁽¹⁾. Ὁ δὲ Ἱερώνυμος γράφει περὶ τούτων σαφέστερον λέγων· «*Et cum jam mediae esset (Origenes) aetatis et propter ecclesias Achaiae, qui pluribus haeresibus vexabantur, sub testimonio ecclesiasticae epistolae Athenas per Palaestinam pergeret, a Theoctisto et Alexandro Caesareae et Hierosolymorum episcopis presbyter ordinatus Demetrii offendit animum*». ⁽²⁾ Ταύτας δὲ τὰς αὐθεντικὰς πηγὰς μηδὲ μὲν μελετήσας ὁ γερμανὸς ἱστορικὸς Kurz, ἀλλ' ἄλλον τινά, ὡς φαίνεται, ἱστορικὸν ἀντιγράψας ἐπλανήθη εἰπὼν, ὅτι «ὁ Ὁριγένης ἀνέλαβεν ἐν ἔτει 228 ἕνεκα ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων πορείαν τινὰ εἰς Παλαιστίνην, ἔνθα οἱ ἐπίσκοποι Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύμων ἐχειροτόνησαν αὐτὸν (βεβαίως κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων) πρεσβύτερον» ⁽³⁾, ἐν ᾧ, ὡς ἐκ τοῦ Εὐτεβίου καὶ τοῦ Ἱερωνύμου εἶδομεν,

(1) Αὐτόθι στ'. 23.

(2) Ἱερώνυμος de vir. illust. c. 54.

(3) Kurz «Lehrbuch der Kirchengeschichte» Τόμ. Α', σελ. 99. Mitau 1874· «Origenes unternahm im J. 228 in Kirchlichen Angelegenheiten eine Reise nach Palastina, wo die Bischöfe von Casarea und Jerusalem ihm (freilich gegen die Kirchengesetze) die Presbyterweihe ertheilten». Ἐν τέλει ὁ γερμανὸς ἱστορικὸς ἀναφέρει, ὅτι «οἱ ἐπίσκοποι Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύμων ἐχειροτόνησαν αὐτὸν (βεβαίως κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων) πρεσβύτερον», ὅπερ διηγεῖται ὁ Φώτιος ἐν κώδ. 118 λέγων· «ὁ Ὁριγένης μέλλει ἀπαίρειν εἰς Ἀθήνας χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου εἰς πρεσβύτερον οὐ δεῖον ἀναβιβάσκει». Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ, ἂν οἱ εἰρημένοι ἐπίσκοποι, χειροτονήσαντες τὸν Ὁριγένην πρεσβύτερον, παρέβησαν ἐκκλησιαστικὸν ἴτινα κανόνα καὶ ἂν ὁ Ἀλεξανδρείας Δημήτριος ἐδικαιοῦτο νὰ ἐλέγξῃ αὐτοὺς ἐπὶ τοιαύτῃ παραβάσει. Φρονοῦμεν οὐχὶ διότι οὐδεὶς ἐκκλησιαστικὸς κανὼν ὑπῆρχεν, ὅστις ἀπηγόρευεν εἰς ἐπισκόπους νὰ χειροτονῶσι λαϊκόν, μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐ-

ἀνέλαβεν ἕνεκα ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων πορείαν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Παλαιστίνης. Ὁ γερμανὸς ἱστορικὸς ἐκλαμβάνει τὴν μετάβασιν τοῦ Ὀριγένους εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς μετάβασιν αὐτοῦ εἰς Παλαιστίνην καὶ θεωρεῖ τὸ διὰ μέσου (διὰ τῆς Παλαιστίνης) ὡς δεῦθυσιν, πρὸς ἣν ἤρχετο ὁ Ὀριγένης ἕνεκα ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ὀριγένης διέτριβεν εἰσέτι ἐν Ἑλλάδι, Δημήτριος, ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, μένεα πνέων κατ' αὐτοῦ, συνεχάλει σύνοδον, ὅπερ ὁ Ὀριγένης μαθὼν ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἀλεξανδρείαν διὰ τῆς Ἐφέσου καὶ Ἀντιοχείας (1) καὶ οὐχὶ ἐκ Παλαιστίνης εἰς Ἀλεξανδρείαν, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Δημητρίου, ὡς πλανώμενος ἐπίσης ὁ γερμανὸς ἱστορικὸς Kurz γράφει. (2) Ἡ σύνοδος αὕτη «ἐψηφίσατο, ὡς ὁ Πάμφιλος λέγει, νὰ ἐγκαταλίπῃ ὁ Ὀριγένης τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ νὰ μὴ ἔχῃ τὸ δικαίωμα οὔτε ἐν αὐτῇ νὰ διατρέβῃ, οὔτε νὰ διδάσκῃ ἀλλὰ νὰ μὴ στερηθῇ τοῦ ἀξιωματος τῆς ἱερωσύνης». Ὁ δὲ Δημήτριος, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς συνόδου, συνεχάλεσε καὶ ἑτέραν

τῶν. Οἱ ἐπίσκοποι θέλοντες ἴσως νὰ γνωρίζωσι τὸ φρόνημα τοῦ λαϊκοῦ, ἂν ἦναι ὀρθόδοξον ἢ μὴ, ἠδύναντο νὰ ζητῶσι παρ' αὐτοῦ *συστατικὴν ἐπιστολὴν* (*litteras formatas, epistolam ecclesiasticam*), δι' ἧς τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἐπιστοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὁ λαϊκὸς ἀνῆκεν. Ὁ Ὀριγένης λοιπὸν πορευόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Παλαιστίνης εἶχε λάβει, ὡς ἐφόδιον, τοιαύτην *epistolam ecclesiasticam* παρὰ τοῦ Δημητρίου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐφ' ἧς στηριζόμενοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς Παλαιστίνης ἠδύναντο νὰ χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβύτερον ὄρα *Ἱερώνυμον de vir. illust.*, c. 54.

(1) Ἐπιστολὴ Ὀριγένους πρὸς τοὺς φίλους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ Ῥουφίνω «*liber de adulteratione librorum Origenis*» ὄρα ἔργα τοῦ Ὀριγένους ἐκδ. Migne τόμ. Ζ'. σελ. 625.

(2) Kurz αὐτόθι.

σύνοδον ἐξ Αἰγυπτίων ἐπισκόπων, δι' ἧς ἀπεκήρυξε τὸν Ὀριγένην τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος. ⁽¹⁾ Ἀλλὰ τίθεται τὸ ἐρώτημα, τίνας λόγους ὁ Δημήτριος ὑπέβαλεν εἰς τὰς εἰρημένους συνόδους, ὅπως αὗται ψηφίζονται τὸ μὲν τὸν ἀποκλεισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς κοιωνίας τῶν πιστῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ;

Ἴνα δὲ ὁ Ὀριγένης ἀποκηρυχθῆ τῆς ἱερωσύνης, φαίνεται, ὅτι ὁ Δημήτριος ὑπέβαλε τὸ ζήτημα τοῦ εὐνουχισμοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον καὶ παρέπεμψεν αὐτὴν εἰς τὸν ἴσως κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν χρήσει ὄντα 22 ἀποστολικὸν κανόνα, καθ' ὃν «ὁ ἀκρωτηριάτας ἑαυτὸν μὴ γινέσθω κληρικός· αὐτοφονευτῆς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἐχθρός». Ὅτι δὲ ὁ Δημήτριος συνεχώρησε μὲν κατ' ἀρχὰς τὸ παράπτωμα τοῦ Ὀριγένους, ἔφερε δὲ τοῦτο μετὰ ταῦτα εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκήρυξε τοῦτο εἰς τοὺς ἀνά τὴν οἰκουμένην ἐπισκόπους, ὡς ἀτοπώτατον, μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος λέγων· «Γνοὺς δῆτα ὕστερον ὁ Δημήτριος, ἅτε τῆς αὐτόθι παροικίας προεστῶς εὖ μάλα μὲν

(1) Φώτιος κώδ. 118· «Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπει, ὃς Ὀριγένην δι' ἐπαίνων εἶχε καὶ εἰς τοὺς φιλτάτους συνέταπτεν. Ἀλλ' Ὀριγένης μέλλων ἀπαίρειν εἰς Ἀθήνας χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου εἰς πρεσβύτερον οὐ δέον ἀναβιβάζεται. Θεότεκνος δ' ἦν ὁ κατὰ Καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὸν ἀρχιερατικὸν χειρίζων νόμον ὁ τῆς Ὀριγένους αὐτουργὸς χειροτονείας, ἔχων συνευδοκοῦντα καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. Τρέπεται διὰ τοῦτο Δημητρίῳ εἰς μῖσος τὸ φίλτρον καὶ οἱ ἔπαινοι πρὸς τοὺς ψόγους καὶ σύνοδος ἀθροίζεται κατὰ Ὀριγένους ἐπισκόπων καὶ τιῶν πρεσβυτέρων. Ἡ δέ, ὡς ὁ Πάμφιλος φησὶ, ψηφίζεται μεταστῆναι μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὀριγένην καὶ μήτε διατρέβειν ἐν αὐτῇ μήτε διδάσκειν, τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτερίου τιμῆς οὐδαμῶς ἀποκεκινηθῆναι. Ἀλλ' ὁ γε Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις Αἰγυπτίοις καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκήρυξε, συνυπογραψάντων καὶ τῆ ἀποφάσει τῶν συμψήφων αὐτῷ γεγενημένων».

αὐτὸν ἀποθαυμάζει τοῦ τολμήματος, τὴν δέ γε προθυμίαν καὶ τὸ γνήσιον αὐτοῦ τῆς πίστεως ἀποδεξάμενος, θαρρεῖν αὐτίκα παρακελεύεται καὶ νῦν μᾶλλον ἔχεσθαι αὐτὸν τοῦ τῆς κατηχήσεως ἔργου παρορμᾶ. Ἄλλὰ τότε μὲν οὗτος, τοιοῦτός τις ἦν. Οὐ μακροῖς δὲ χρόνοις ὕστερον ὁ αὐτὸς ὁρῶν εὐπράττοντα μέγαν τε καὶ λαμπρὸν καὶ παρὰ πᾶσιν ὄντα βεβοημένον, ἀνθρώπινόν τι πεπονθὼς τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐπισκόποις καταγράφειν, ὡς ἀτοπωτάτου τοῦ πραχθέντος αὐτῷ ἐπειρᾶτο». (1) Ἄλλ' ἵνα ὁ Ὠριγένους ἀποκλεισθῆ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν, φαίνεται, ὅτι ὁ Δημήτριος ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἑτέραν σύνοδον αἰρετικὰς πλάνας αὐτοῦ, ὡς εὔρεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν, ὅπερ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ὁ φίλος αὐτοῦ Ἀμβρόσιος. Ἡ σύνοδος αὕτη στηριχθεῖσα ἐπὶ τούτων τῶν πλανῶν ἀπέκοψε τὸν Ὠριγένην, ὡς αἰρετικὸν μέλος, ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰ καὶ οὗτος, ὡς ὁψόμεθα, ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας αὐτοῦ. (2) Ὁ Δημήτριος ἐκοινοποίησε τὰς κατὰ τοῦ Ὠριγένους ἀποφάσεις τῶν εἰρημένων συνόδων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, ὧν πολλαὶ ἀνεγνώρισαν αὐτάς, ὡς λ. χ. ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης, ἣτις καὶ σύνοδον κατ' αὐτοῦ συνεκάλεσεν, ἣτις καὶ κατεδίκασεν αὐτόν, ἄλλαι δὲ ἀπέρριψαν αὐτάς, ὡς λ. χ. αἱ ἐκκλησῖαι τῆς Παλαιστίνης, τῆς Ἀραβίας, τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Ἀχαΐας. (3)

(1) Εὐσέβ. ἐκκλ. ἱστορ. 5'. 8.

(2) Ἐπιστολὴ Ὠριγένους πρὸς τοὺς φίλους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ Ῥουφίνῳ «liber de adulteratione librorum Origenis».

(3) Ὁ Ἱερώνυμος ἐν epist. XXXIII ad Paulam ed. Migne τόμ. Α'. σελ. 446 κατὰ τὴν ἀρίθμησιν τῶν ἔργων αὐτοῦ λέγει «Damnatur (Origenis) a Demetrio episcopo, exceptis Palaestinae et Arabiae et Phoenicis atque Achaiae sacerdotibus. In damnationem eius consentit urbs Romana; ipsa contra hunc cogit se-